

УДК 314.32

Ценклер Н.І.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри бухгалтерського обліку
Ужгородського торговельно-економічного інституту
Київського національного торговельно-економічного університету

РЕКРЕАЦІЙНІ ПЕРЕДУМОВИ АКТИВІЗАЦІЇ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У КАРПАТСЬКОМУ РЕГІОНІ

BACKGROUND RECREATIONAL ACTIVATION EUROPEAN INTEGRATION PROCESSES IN CARPATHIAN REGION

АНОТАЦІЯ

У статті обґрунтовано сутність рекреаційного потенціалу Карпатського регіону та його роль в євроінтеграційних процесах. За своєю сутністю активізація розвитку рекреаційної та туристичної діяльності в регіоні є одним із напрямків трансформації економіки Карпатського регіону у напрямку до поглиблення євроінтеграційних процесів.

Ключові слова: рекреаційний потенціал, Карпатський регіон, трансформація економіки, євроінтеграція.

АННОТАЦИЯ

В статье обоснована сущность рекреационного потенциала Карпатского региона и его роль в евроинтеграционных процессах. За своей сущностью активизация развития рекреационной и туристической деятельности в регионе является одним из направлений трансформации экономики Карпатского региона по направлению к углублению евроинтеграционных процессов.

Ключевые слова: рекреационный потенциал, Карпатский регион, трансформация экономики, евроинтеграция.

ANNOTATION

In the article the essence of the recreational potential of the Carpathian region and its role in the European integration processes. For its essence intensification of the development of recreational and tourism activities in the region is one of the areas of economic transformation of the Carpathian region in the direction of deepening the European integration processes.

Keywords: recreational potential, Carpathian region, the transformation of the economy, European integration.

Постановка проблеми. Серед ключових проблем економічного розвитку Карпатського регіону України в умовах євроінтеграції – відсутність системного характеру трансформаційних процесів в економіці. Справа в тому, що Карпатський регіон у сучасному його розумінні не сформований досі як певна економічна цілісність, а перетворення, що здійснюється в контексті оптимізації розвитку економіки чотирьох регіонів України (Львівської, Івано-Франківської, Закарпатської та Чернівецької областей), не мають комплексного характеру.

У контексті характеристики описаної нами проблеми розглянемо детальніше особливості розвитку рекреаційного потенціалу областей Карпатського регіону в умовах євроінтеграційних процесів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Широке коло проблем, що стосуються соціально-економічного розвитку регіонів України, розглянуто у працях таких вітчизняних вчених, як О. Бей, В. Вакуленко, Т. Будзінський,

З. Варналій, Ю. Верланов, Я. Верменич, В. Литвин, В. Керецман, Є. Кисельов, В. Куйбіда, В. Малиновський, В. Романюк, Т. Татаренко, Л. Шевчук та ін. Серед науковців, праці яких присвячені власне питанням регіональної економіки, можна назвати П. Беленького, П. Бубенка, В. Василенка, Б. Кваснюка, В. Пилу, В. Симоненка, Д. Стеченка, В. Чужикова, А. Шевчука та ін. Однак сучасна як ринкова, так і політична кон'юнктура є дуже мінливою, і соціально-економічні процеси, що відбуваються в Україні, у тому числі на регіональному рівні, потребують постійного моніторингу та розробки нових моделей переходу регіональних суспільних систем до нових прогресивних моделей розвитку.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на значний досвід досліджень регіональної проблематики, її окремі аспекти, а саме рекреаційні передумови активізації євроінтеграційних процесів у Карпатському регіоні, потребують подальшого теоретичного й методологічного обґрунтування та актуалізації.

Мета статті полягає в аналізі рекреаційних передумов та факторів, окресленні ретроспективних тенденцій та особливостей сучасного етапу розвитку економіки Карпатського регіону на тлі розгортання євроінтеграційних процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Більшість фахівців висловлюють думку про пріоритетність розвитку в Карпатському регіоні рекреаційно-туристичного комплексу. І з такою думкою важко не погодитися. Справді, в окремих районах Карпат насиченість територій рекреаційними об'єктами досить висока (понад 600 рекреаційних об'єктів загальною місткістю більш 82 тис.). Рекреаційна місткість ландшафтів становить: взимку – 3,9 млн. осіб, влітку – 1,7 млн. осіб; а загалом упродовж року Карпатський регіон може приймати до 8 млн. туристів і рекреантів та 12 млн. екскурсантів [6].

Водночас, як слушно зазначає П. Гаман, такі цифри ще не говорять про високий рівень рекреаційного освоєння, оскільки якість сучасного обслуговування та інших умов в рекреаційно-туристичних закладах регіону є далекими від світових стандартів [1, с. 83–83]. Очевидно,

що формування туристичного комплексу держави зараз неможливо уявити без динамічного розвитку Карпатського регіону. Вигідне територіально-політичне розташування, природні ресурси і рекреаційний потенціал регіону створюють можливості збільшувати потоки іноземних та вітчизняних туристів, що, у свою чергу, сприятиме вирішенню соціально-економічних проблем за умови стабільного розвитку готельного господарства. Сьогодні індустрія гостинності входить у систему господарювання регіону і є важливою складовою економіки туризму. Основою готельного бізнесу як виду економічної діяльності є сфера надання послуг і організація проживання за винагороду. Індустрію гостинності складають засоби колективного та індивідуального розміщення: готелі, мотелі, кемпінги, апартamenti, туристичні бази та приватний сектор, що залучений до розміщення туристів.

Туристичний комплекс Карпатського регіону функціонально зорієнтований на прийом й обслуговування туристичних потоків із метою дозвілля, пізнання краю, відпочинку, активного туризму і спорту, оздоровлення й профільного лікування. Основу його функціонально-компонентної структури формують заклади з розміщення туристів.

Розміщення – найважливіший елемент туризму. У результаті формування сегментів готельного ринку та його становлення готельний бізнес пропонує все більший спектр нових інвестиційних можливостей і різноманітність конкурентоздатного продукту.

Готельна галузь туристичного комплексу Карпатського регіону представлена всіма видами нічліжних закладів різних форм власності для короткотермінового проживання. Структура регіонального готельного господарства реально відображає туристичні потоки: чим більше внутрішніх та іноземних відвідувачів у тому чи іншому регіоні, тим більше засобів розміщення має цей регіон.

Характеризуючи матеріальну базу готельного господарства регіону, можна відзначити, що в 2013 р. на території Карпатського регіону налічувалось 948 закладів колективного

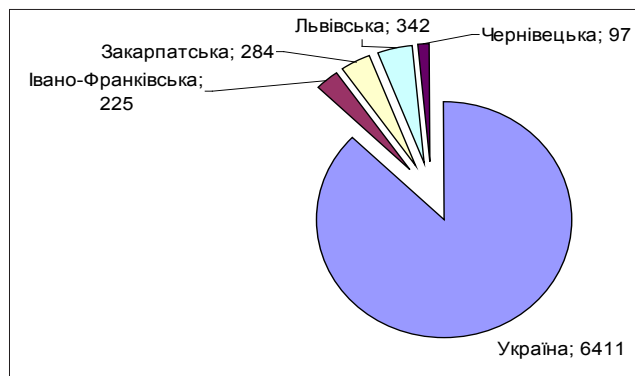

Рис. 1. Колективні засоби розміщення Карпатського регіону та України в 2013 р., закладів [4]

розміщення, у тому числі готелів та аналогічних засобів розміщення, що становило 14,8% від загальної кількості закладів колективного розміщення в Україні. Частка закладів колективного розміщення Карпатського регіону за областями, які входять до його складу, представлена на рис. 1.

У структурі колективних засобів розміщення виділяють дві складові: готелі та аналогічні засоби розміщення (готелі, мотелі, хостели, кемпінги та ін.) та спеціалізовані засоби розміщення (санаторії, пансіонати, профілакторії, бальнеологічні лікарні, грязелікарні, будинки відпочинку, бази відпочинку та інші заклади відпочинку (крім туристичних баз)). Співвідношення готелів та аналогічних засобів розміщення і спеціалізованих засобів розміщення у межах Карпатського регіону становить 80% і 20% відповідно. Для порівняння, аналогічний показник по Україні становить 56% і 44% відповідно. Структура колективних засобів розміщення у межах Карпатського регіону показана на рис. 2.

За формою власності готелів та аналогічних засобів розміщення на 1.01.2014 р. у Карпатському регіоні переважну більшість – 469 одиниць – складали готелі та аналогічні засоби розміщення, що перебувають у власності фізичних осіб – підприємців, що, відповідно, становить 66% від їх загальної кількості. У власності юридичних осіб протягом досліджуваного періоду перебувало 234 готелі та аналогічні засоби розміщення, що, відповідно, становить 34% від їх загальної кількості у регіоні.

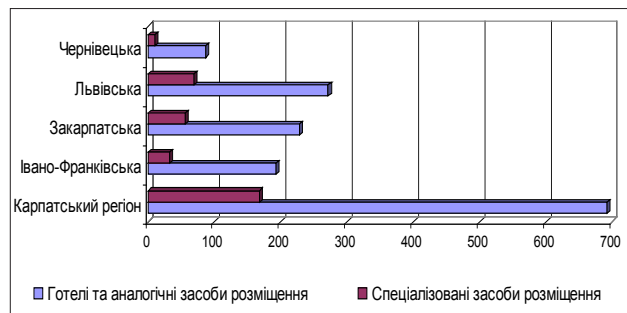

Рис. 2. Структура колективних засобів розміщення Карпатського регіону в 2013 р., закладів [4]

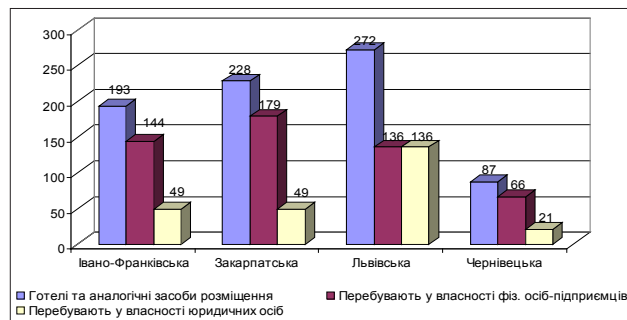

Рис. 3. Готелі та аналогічні засоби розміщення Карпатського регіону за формою власності у 2013 р., закладів [4]

Розподіл вищезгаданого показника в межах Карпатського регіону за областями показано на рис. 3.

У структурі готельного господарства досліджуваного регіону переважає частка готелів, яких, за даними офіційної статистики, на 1.01.2014 р. налічувалося 442, що становить 56% від загальної кількості готелів та аналогічних засобів розміщення (рис. 4).

Наступними за кількістю в межах досліджуваного регіону є група закладів розміщення, що включає туристичні бази, гірські притулки, студентські літні табори та інші місця тимчасового розміщення, яких налічувалося 248, та мотелі (77 закладів). Частка хостелів та гуртожитків для туристів є незначною і загалом не перевищувала 1,6%.

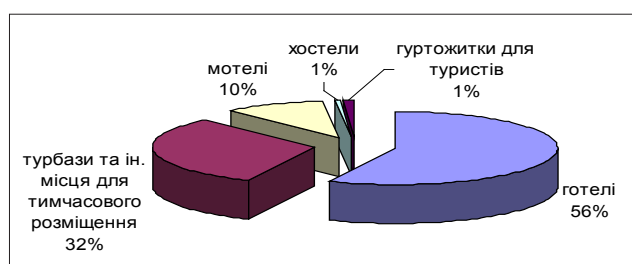

Рис. 4. Частка готелів та аналогічних засобів розміщення Карпатського регіону [4]

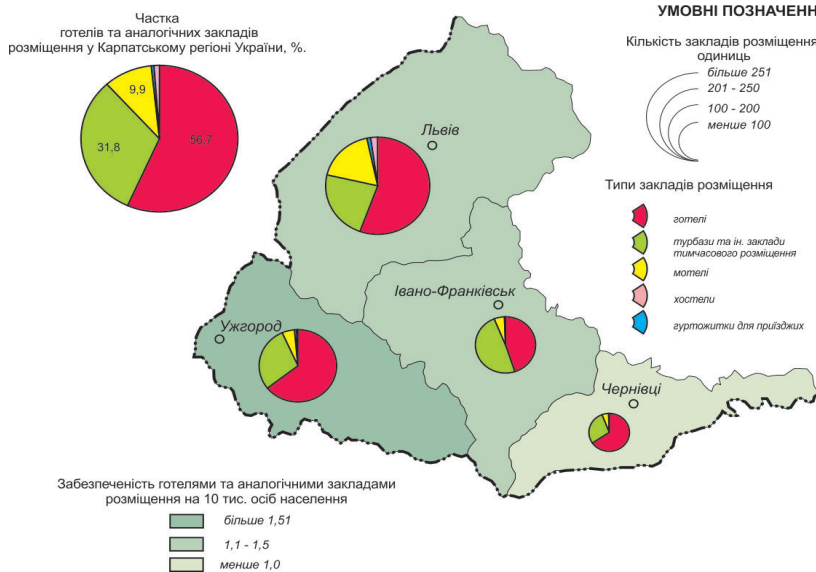

Рис. 5. Територіальна структура закладів розміщення у Карпатському регіоні

У 2013 р. послугами готельних закладів регіону скористувалося 600 274 особи, з них 129 824 – іноземці із 71 країн світу (переважно жителі сусідніх держав – Польщі, Росії, Молдови, Словаччини, а також Німеччини, Канади, США, Італії та ін.).

Аналіз територіальної структури закладів розміщення Карпатського регіону (рис. 5), загалом, свідчить про пропорційність розвитку сфери гостинності до кількості населення в чотирьох областях, що входять до його складу. Водночас найкраще забезпеченою закладами розміщення є Закарпатська область, що випереджає за цим показником навіть Львівську область, де основна частка відповідних закладів припадає на обласний центр. Однак у Львівській області структура закладів розміщення є найбільш диференційованою та, відповідно, найближчою до європейської моделі.

Важливою проблемою Карпатського регіону, що у перспективі може гальмувати розвиток його рекреаційної сфери, є несприятлива екологічна ситуація, яка пов'язана з багатьма чинниками: незбалансованістю розвитку окремих галузей економіки та промисловості, неналежним ставленням до природних ресурсів та довілля та ін. На думку фахівців, все це призвело до інтенсивного та нераціонального природокористування, погіршення природного середовища загалом. Забрудненість середовища безпосередньо залежить від дії забруднюючих джерел та факторів, які негативно впливають на стан здоров'я населення, на показники смертності та дитячої захворюваності [5; 7].

Оцінка екологічної ситуації показує, що для більшої частини Карпатського регіону характерними є істотна антропогенна трансформованість ландшафтів і значна забрудненість середовища. В окремих прикарпатських областях сформувалися стабільні території загрозового екологічного стану. В останні роки значно зросла загроза виникнення екологічно небезпечних техногенних аварій і катастроф. За забрудненістю повітря і вод Карпатський

Таблиця 1

Готелі та аналогічні засоби розміщення Карпатського регіону

Регіон	Всього	Готелі	Турбази та ін. місця для тимчасового розміщення	Мотелі	Хостели	Гуртожитки для туристів
Закарпатська обл.	228	147	66	12	2	1
Івано-Франківська обл.	193	87	94	11	0	1
Львівська обл.	272	151	63	49	3	6
Чернівецька обл.	87	57	25	5	0	0
Карпатський регіон	780	442	248	77	5	8

Джерело: складено за основі [4]

регіон, за даними В. Гобели, займає четверте, а за забрудненістю ґрунтів мінеральними добривами і пестицидами – відповідно, перше та друге місця в Україні [2].

З огляду на це можемо погодитися із А. Голодом, який вважає, що «екологічні проблеми розвитку туризму є не лише індикатором стану безпеки цього виду діяльності, а й важливим фактором забезпечення економічної безпеки держав і макрорегіонів» [3].

Висновки. Підсумовуючи, зазначимо, що саме значний рекреаційний потенціал Карпатського регіону, на нашу думку, є провідною передумовою активізації процесів європейської інтеграції на регіональному рівні. Власне, населення регіону, яке формує його інтелектуальний потенціал, є джерелом ділової активності і забезпечує в сучасних умовах прогресивні тенденції розвитку окремих сфер регіональної економіки. Висока мобільність населення Карпатського регіону, безумовно, також сприяє активізації транскордонного співробітництва та зовнішньоекономічних зв'язків. Рекреаційний потенціал регіону, який базується, головним чином, на наявних природних та історико-культурних ресурсах, також активізує транскордонну співпрацю. Отже, за своєю сутністю активізація розвитку рекреаційної та туристич-

ної діяльності в регіоні є теж одним із напрямків трансформації економіки Карпатського регіону у напрямку поглиблення євроінтеграційних процесів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гаман П.І. Формування механізмів прискореного інноваційного розвитку рекреаційного потенціалу Карпатського регіону України / П.І. Гаман // Економіка та держава. – 2008. – С. 82–83.
2. Гобела В.В. Огляд економічних, соціальних та екологічних загроз Карпатському регіону / В.В. Гобела // Науковий вісник НЛТУ України. – 2010. – Вип. 20.13. – С. 81–87.
3. Голод А.П. Екологічна безпека туризму в регіоні: суть та шляхи забезпечення / А.П. Голод, З.П. Новосад // Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22.03. – С. 84–88.
4. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ukrstat.gov.ua>.
5. Манів З.О. Регіональна економіка / З.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів. – Львів : Магнолія, 2006. – 638 с.
6. Офіційний сайт Закарпатської обласної державної адміністрації. Обласний комітет з економічних реформ. Програма створення Наукового парку «Ужгородський національний університет» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/5180.htm>.
7. Тодосійчук В.Л. Регіональна економіка : [підручник] / В.Л. Тодосійчук. – Вінниця : ВДАУ, 2008. – 434 с.